

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare, (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chișeteiana, Codreana, Coșul (Buteni), Coșul (Lupșa), Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Concordia (Gherla), Cordiana, Coroana (Bistrița), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Insoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul, (Sângiorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Ighiu), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciana, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Măndăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Silvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Șercăiana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Trărnăveana, Timișana, Țibleşana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărăndeana, Zlăgăneana, Zorile.

Abonamentul:

pe 1 an K 20.—, pe 1/2 an K 10.—

Redactor responsabil:

VASILE VLĂICU.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 15 fileri.

Valuta monarhiei sub durata războiului.

— După Iulius Domány. —

Relațiile comerciale cu străinătatea, sub durata războiului, au contribuit, în prima linie, la reducerea valutei noastre. Din străinătate, dela țările neutrale noi exclusiv am importat, fără să putem exporta aproape nimic. Am devenit datori față de alte state, cari — în schimb — nouă nu ne datoriau și nu ne datoresc.

Datoriile față de o țară străină se plătesc de comun în valuta respectivei țări. În urmare noi am fost nevoiți să căutăm să cumpărăm în continuu valute străine: franci elvețieni, florini holandezi, mărci germane etc., pentru ca să ne putem achita datoriile față de străinătate. Sfârșitul a fost, că fiind cererea mare și continuă, valutele străine au crescut, iar valuta noastră a scăzut.

Disparitatea valutei noastre este însă de natură tehnică. Este rezultatul legii de cerere și ofertă. Increderea nu a jucat nici un rol. Comerșantului străin i-a fost aproape indiferente întrebările: ce acoperire metalică are banca noastră de emisiune și de ce nu-și publică rapoarte despre situațiune? Pentru el principalul a fost și a rămas să-și primească contravaloarea mărfurilor livrate în valuta țării sale.

Datoriile noastre față de străinătate s'ar fi putut contrabalansa prin plasări de efecte în statele creditoare. Contravaloarea acestor efecte ar fi fost chemată să compenseze suma, cu care datoriam străinătății. Dar Elveția, Holanda și Danemarca n'au căutat efectele noastre. Abia cătră finea anului 1916 au arătat oare care interes față de emisiunile austro-ungare. Singurul stat străin, în care am putut plasa efecte, a fost Germania. Valoarea efectelor plasate acolo se evaluează la 1 miliard. Inșă nici această sumă și nici contravaloarea împrumuturilor valutare (cca 2 miliarde) nu au putut egală importul nostru din imperiul german, import, care a fost de valoare întreită. De aci se explică, de ce valuta noastră a scăzut chiar și față de cea germană.

Față de valuta noastră, valuta germană a avut, în cursul războiului, multe avantagii. În țările remase neutrale, Germania, în trecut, a exportat cu mult mai mult, ca cât a importat. La toate le eră creditor. E înțeles deci, dacă aceste țări au avut și au însemnate contingente de efecte plasate în Germania, căreia au trebuit să-i plătească regulat cuponii și după declararea războiului. În urmare, chiar dacă Germania, în cursul războiului, a importat dela neutri mai mult decât le-a exportat, diferența s'a acoperit — în bună parte — cu cuponii efectelor plasate în imperiul german. În chipul

acesta valuta germană s'a putut menține mai bine față de străinătate.

La noi în monarhie efecte străine sunt puține plasate și astfel surplusul de import nu a avut cum fi contrabalansat cu valori de cupoane. Din contră o parte din efectele noastre sunt plasate în țările neutrale și astfel acestora a trebuit să le plătim nu numai surplusul de import, ci și cametele efectelor, ce le avem plasate la ele.¹ Ba ce e mai mult, unele din efectele noastre plasate la neutrali, sună în valute străine, așa că rambursarea cupoanelor a trebuit făcută cu agio considerabil. Nu e deci mirare, dacă, între astfel de relații, valuta noastră s'a redus.

Reducerea valutei noastre față de străinătate a avut de urmare urcarea prețurilor, mărirea scumpetei, în proporții mai mari ca în Germania. Spre ilustrare să admitem, că atât Germania cât și noi importăm aceleași articole din străinătate. Germania, fiind cursurile valutei sale ceva mai reduse ca ale valutilor străine, natural, va plăti mărfurile peste parii, deci mai scump. Noi însă le vom plăti și mai scump cu 20 - 30%, adică cu diferența dintre cursul mărcilor în al coroanelor. La noi aceleași mărfuri vor fi deci mai urcate ca în Germania. Din contră pentru Germania mărfurile, articolele, ce le importează din monarhia noastră, vor fi sub parii, mai ieftine și anume în măsura, în care sunt mai urcate mărcile decât coroanele. Germania plătește la noi în coroane pe cari le capătă mai ieftin. Noi plătim în Germania cu mărci etc. pe cari le obținem mai scump.

Urcarea continuă a valutilor străine și disparitatea valutei noastre, care impunea sarcini din ce în ce mai mari, au obligat cercurile conducătoare, să se gândească la organizarea pieței de devize, adică de mijloace de plată asupra străinătății.

În timp de pace, banca noastră de emisiune făcea o politică de devize foarte succesă. Cumpără devize la timp potrivit și le puneă pe piață de câte ori cursurile valutilor străine erau în urcare. În chipul acesta a isbit să

sustină paritatea valutei noastre, la ceea ce de altfel eră obligată și prin lege. Legea impune băncii de emisiune să susțină paritatea valutei cu toate mijloacele posibile. Dar la declararea războiului unele din îndatoririle băncii — între cari și cea privitoare la susținerea parității valutare — au fost suspendate. De atunci banca de emisiune nu a mai cultivat politica de devize. Mulți i-au făcut, din cauza aceasta, cap de acuză. Desigur, fără temei, căci împrejurările s'au dezvoltat astfel, încât chiar să fi voit să continue comerțul cu devize, nu ar mai fi putut-o face cu succes. Prin încetarea exportului nostru în străinătate s'au redus foarte mult devizele.

În asemenea relații singurul mijloc, pentru susținerea parității valutare ar fi fost exportul de aur, prin care însă rezerva metalică a băncii ar fi slăbit. Or, aceasta nu s'a putut admite. Din contră guvernele au căutat să întărească această rezervă. În acest scop s'a pornit cunoscuta acțiune «fier pentru aur», cum și «depunerile de aur» la casele de păstrare austriace. Mai târziu guvernele au dispus, că și taxele vamale să se plătească în aur, cu scop de a alimentă rezerva băncii.

Exportul de aur, chiar de s'ar fi practicat, ar fi avut efect numai trecător asupra susținerii parității valutare. Când ar fi încetat, disparitatea valutei iarăș s'ar fi arătat.

Pentru ca totuș să se poată face ceva în favorul valutei noastre, s'a prohibit importul de diferite articole, special de cele de lux și s'a organizat comerțul cu mijloacele de plată pentru străinătate prin Centrale de devize, înființate în Februarie 1916. Toate valutele străine trebuiesc cedate — cu cursul stabilit — centralelor de devize, dela care se pot obține — în cazuri justificate — pentru plăți în străinătate. Fără îndoială Centralele de devize au ameliorat situația și în special au pus capăt speculațiunilor cu valute. Indreptarea radicală — natural — nu au putut aduce. Disparitatea valutei nu o au putut împedeca. Numai potențarea activității economice, augmentarea producțiunii și restabilirea relațiilor comerciale normale cu străinătatea vor putea redă echilibrul valutar sdruncinat nu numai la noi, ci în toate statele beligerante. Ba chiar și în unele neutrale.

¹ În 1905 plătiām străinătății ca dobânzi de efecte 254 milioane cor. În ultimii 10 ani această sumă a crescut cu 20—30%, adică cu efectele plasate ulterior în străinătate. O parte din aceste sume revin de sigur țărilor, rămase neutrale.

Asigurări.

Risicul morții în resbel.

Chestiunea s'a pus la ordinea zilei dela prima mobilizare și se va menține mult timp chiar și după încheierea păcii. Risicul morții în resbel reprezintă interese divergente chiar și numai în cercul asigurărilor de viață. E natural, că alte interese sunt decisive pentru stat și pentru judicatura în serviciul statului, altele sunt interesele beneficiarilor (văduve și orfani), alte interese conduc pe asigurați și în sfârșit alte interese sunt de partea asiguratorilor (societăților de asigurare). Poate, că singurul punct de contact e stăruința tuturor, ca risicul să fie minimal. Când, cum și între-ce împrejurări, suat deja întrebări, în privința cărora punctele de vedere divergează, uneori până la coliziune.

Statul și judicatura, deși nu au obligat cu forța pe nimeni să contracteze asigurări asupra vieții, au obligat însă pe toți fără deosebire să ia parte, în diferite situații, la o viață cu totul diferită de cea normală. Ca consecvență, statul se vede moralicește obligat, ca după atingerea scopurilor sale mai înalte de stat, să tindă la repararea daunelor materiale suferite de singuratici, negreșit și prin validitate asigurărilor de viață.

Beneficiarii asigurărilor de viață, persoane, cari ani dearândul au stat pasive, — fie din obicei, fie din cauza condițiilor de asigurare, cari la cele mai multe societăți obligă quasi pe beneficiari la pasivitate — ar vedea mai cu plăcere reducerea risicului iubiților lor, dar numai înainte de obvenirea faptică a decesului fatal.

Asigurații, în urma unui obicei general problematic, sunt de regulă partide contrahente, dar *însași viața și moartea lor este obiectul risicului de asigurare*. E natural, că asigurații neobținând favoruri materiale din propria lor moarte, totdeauna vor tinde la delăturarea risicului. Dar din aceeași cauză trec ușor peste obligamentele contractuale impuse de relațiile de asigurare. Cei mai mulți oameni nici nu contractează asigurări de viață, iar dintre puținii asigurați, cei mai mulți nu se îngrijesc nici de plățirea premiilor în ordine. Moartea însăși este poate cel mai greu punct din filosofie și religie. Și dacă cel puțin majoritatea relativă a oamenilor ar fi în curat cu problema morții: fie în lumina modestă a religiei, fie în lumina clară a filozofiei, de sigur multe dureri și fizice și sufletești ar fi rămas departe de un chaos mondial.

În fine societățile de asigurare singure se ocupă serios și intensiv cu problema risicului de moarte: în pace și în război. Tendința lor este, precum și trebuie să fie, împlinirea obligamentelor contractuale, binecunoscute. În cazul risicului morții în resbel, un risc despre a cărui cantitate matematică, — sincer vorbind — nimeni n-a putut avea nici idee aproximativă aplicabilă la acest conflict mondial, s'fiala față de o mărime necunoscută și în consecință cautelele contractuale cu tendință de a reduce această necunoscută la un minim absolut, este explicabilă. Întreprinderi co-

merciale solide, menite la existență de veacuri, cari totdeauna au avut în vedere siguranța egalității între prestațiunile contractuale, firește, că nu-și vor abandona principiile calculului rece pentru un eveniment trecător și poate unic, ca acela al războiului mondial. În deosebi merită atențiune împrejurarea, că nici o societate de asigurare nu a fost în poziția de a-și putea aranja prin convingere matematică tarifele exacte pentru risicul de moarte *valabile în actualul război*; matematicii societăților de asigurare nu și-au putut procura numerii fundamentali. Însă ori-cine, având ocazie a participa în diferite ocazii ca combatant la mai multe lupte, din intuiție directă și-a câștigat convingerea, că risicul morții în resbel este cu fiecare ocazie: *relativ cifra minimală posibilă în împrejurările date*, iar în mod absolut o cantitate dependentă de *proporția tăriei artileriilor combatante*. Dar și așa, dintre toți morții în război, abia un procent modest dispune de contracte de asigurare. Deoarece în fine este foarte probabilă presupunerea, că războaiele mondiale nu se vor sistematiza, e tot atât de aproape concluzia, că risicul morții în resbel nu-și va primi nici odată expresiunea matematică exactă și sigură.

În fața acestor stări de lucruri este interesant a vedea părerea curiei într'o sentință adusă sub Nr. IV. P. 3005/1916, în care a enunțat, că *asigurarea de viață este valabilă, chiar dacă s'ar fi condiționat plățirea unui adaus de premiu pentru cazul de război, însă, nefiind stabilită în polițā mărimea acestui adaus de premiu resp. necomunicându-i-se asiguratului mai târziu acest adaus de premiu, de fapt adausul nici nu s'a plătit*.

Într'unul din numerii ultimi ai revistei iuridice „Jogtudományi közlöny” cu multe argumente se dovedește, că sentința aceasta este ilegală și inechitabilă. Se arată aici, că obiectul afacerilor de asigurare este *risicul* și că este imposibil a obliga societatea de asigurare să supoarte un risc mai mare în aceleași condițiuni de premiu. Se zice, că risicul de moarte în resbel este extraordinar de mare, față de risicul normal, deci societatea este în drept a anula asigurarea, dacă nu s'a plătit adausul de premiu. Se arată, că asiguratul este obligat să anunțe chiar și în timp de pace schimbările de ocupațiune, cari invoalvă o potențare a risicului de moarte, în sensul §-ului 502 din Legea Comercială, al cărui sens este, că contractul de asigurare se sistează, dacă societatea asigurătoare nu declară, că susține și pe mai departe contractul, după luarea la cunoștință a risicului potențat. În cazul mobilizării este vorba de asemenea despre o schimbare radicală în ocupațiunea asiguratului. Este drept, că o sentință a Tablei din Budapesta sub Nr. P. I. 10,883 1915 a declarat că împrejurarea aceasta e neaplicabilă, deoarece din punct de vedere al dreptului de asigurare e a se lua în considerare numai schimbarea de ocupațiune bazată pe o hotărîre din propria voință (ceeace în resbel nu se poate admite), însă tot atât de drept e, că în legea comercială nu găsim §-ul re-

feritor la risicul de război, în legătură cu asigurările de viață, normând îndreptățirea sau neîndreptățirea adausului de premiu.

În schimb însă, se arată, că condițiunile contractuale obligă pe asigurat la plățirea unui adaus de premiu, în lipsa căruia contractul de asigurare se invalidează. Intrarea sub drapel este un eveniment personal al fiecărui asigurat, despre care însuși asiguratul este dator să avizeze societatea asigurătoare. Dacă deci asiguratul disconsideră acest obligament, induce în eroare societatea asigurătoare în privința risicului și nu e echitabil, ca cu toate acestea Curia să mențină valoarea asigurării.

Am schițat în liniamente generale punctul de vedere al unor societăți de asigurare, căci cele de mai sus nu privesc pe societățile, cari au dispoziții precise referitoare la risicul de război în inșiși condițiunile de asigurare.

Așa de exemplu „Banca Generală de Asigurare” are condițiuni speciale pentru risicul de război și în *cadrele acestor condițiuni speciale* asigurările rămân în vigoare în diferite măsuri corăspunzătoare chiar și fără plățirea adausului special de premii. Este și acesta un punct de deosebire esențial (spre binele asiguraților și beneficiarilor), care deosebește instituțiunea noastră de asigurare. Căci iată de exemplu ce condițiuni stabilește o altă societate de asigurare destul de veche și destul de avută:

„Dacă asiguratul este chemat sub drapel în urma obligamentului său de serviciu militar de glotaș, garanția societății sustă și în decursul serviciului de război.

La soldații de profesiune și la astfel de persoane, cari prestează servicii militare benevole, precum și la persoanele aparținătoare armatei permanente, honvezimei și marinei, societatea răspunde pentru risicul de război, numai dacă s'a făcut un înțeles cu societatea. Dacă nu se face un astfel de înțeles special, sau dacă nu se plătește adausul de premiu recerut, mai înainte de ce asiguratul ar fi participat la evenimente de război, garanția societății încetează, până când asiguratul prestează servicii militare”.

Cum se prezintă însă cazurile practice?

Un înțeles special este imposibil, fie din cauza asiguratului, fie din cauza societății respective, fie din cauza condițiunilor aici descrise. Înzadar se adresează asiguratul și beneficiarii asigurării la respectiva societate și înzadar plătesc premiile regulat și cer comunicarea adausului de premiu. În cazul cel mai bun trec 14 zile cu corespondența și apoi se zice, că nu s'a făcut înțelesul la termen. Bani se primesc ca depozit, dar nu ca premiu și chitanțe de premiu nu se dau la mâna asiguratului. Dar ce este un eveniment de război? Cine este în stare să precizeze contractual, evenimentul de război? Prezența asiguratului pe teritoriul zonei de operațiuni militare constituie ea un eveniment de război? Variatele servicii în interiorul țării sunt evenimente de război? Ce legătură causală este între cele 14 zile dela înrolare și evenimentele de război? Iată

un șir de întrebări, cari pot da naștere la o mulțime de alte chestiuni de controversă între beneficiarii asigurării și între societatea respectivă, dacă obvine de fapt cazul unui deces al asiguratului. Dar ce înseamnă serviciul de război al glotașilor din punctul de vedere al unei astfel de societăți? Înseamnă oare participarea la atacuri de baionetă în primele șire de combatanți? Dar dacă asiguratul în calitate de glotaș totuși ajunge la atac de baionetă este el mai puțin glotaș, decât în serviciul de gardă la un magazin din zona operațiunilor de război?

Amestecul iudicaturei în astfel de cazuri este provocat de beneficiarii asigurărilor. Repetirea cazurilor provoacă în sfârșit și ingerința guvernului și a corpurilor legiuitoare. Chestiunea e, ca și dreptul și echitatea să fie servite, în mod satisfăcător.

După modesta noastră părere, credem, că dacă forța statului nu s'a ingerat în afacerile interne ale societățile de asigurare înainte de război, forțând pe cetățeni la contractarea și susținerea asigurărilor corăspunzătoare, ingerința actuală a lui nu poate fi unilaterală. Societățile de asigurare pot cere solidar intervenția statului în favorul restabilirii adauselor speciale pentru risicurile speciale, forțând *pe toți ceilalți asigurați* să plătească adausele de premii pentru război. Dar nu numai atât. Societățile de asigurare sunt îndreptățite să pretindă atunci și participarea Statului la suportarea tuturor sumelor riscate în asigurările de viață pentru durată întregă a războiului.

Intru-cât societățile de asigurare s'ar solidariza cu succes în sensul acesta, credem, că atât dreptul, cât și echitatea ar fi satisfăcute pe deplin, iar beneficiarii tuturor asiguraților, cari și-au susținut contractele în ordine până la prima mobilizare, și-ar putea primi sumele asigurate întregi. Între minunile ultimilor ani, aceasta ar fi, poate, cea mai mică.

În fine, intru-cât legea de asigurare se află în stadiu de pregătire, credem, că ar fi prea actuală stabilirea *drepturilor și obligamentelor persoanelor beneficiare* în mod independent de acelea ale asiguraților, nu numai pentru timpul de după moartea asiguraților, ci și mai înainte de acest eveniment. Este totuși curios, ca niște persoane fără nici un drept și fără nici un obligament contractual, deodată să se instaleze în o sumă de drepturi obiectiv nemeritate, resp. ca deodată să poată pierde o sumă de drepturi, subiectiv destul de îndreptățite. Căci ce vină poartă văduvele și orfanii celor asigurați, dacă iubitul lor răposat a comis un act de neglijență benevol sau forțat de împrejurări? Dar ce drept pot avea orfanii și văduvele etc. la un contract, asupra căruia nu au contribuit în viața lor cu nimic?

Din toate cele de sus se vede destul de clar, că asigurările de viață încep a ieși pe primul plan al preocupățiunilor multora din aceia, cari înainte de război nu s'au interesat de asigurare nici atât, cât de a treia păreche de încălțăminte.

W.

Legea fundamentală a reconstruirii economice.

Echilibrul economic, atât al statelor beligerante, cât și al celor neutrale, zdruncinat fiind din temelie, nu e mirare, că zi de zi se fac studii și se emit păreri asupra modului cum ar fi să se procedeze la restabilirea echilibrului normal în economia statului și în economia individului.

Astfel noul subsecretar de stat al oficiului de alimentare din imperiul german, August Müller, analizează într-o scriere a sa chestia viitoarei politici de producție. El lămurește schimbarea, ce a produs războiul economic și ajunge la concluzia, că este o necesitate a renunța la idei învechite, mult îndrăgite. Principiile capitaliste de odinioară nu vor mai putea fi pentru viitor principii adevărate, însă nici pretenția, că în economia de tranziție socialismul ar trebui să se valideze, nu poate fi executabilă. Porunca de căpetenie are să fie *cruțarea*, deoarece nouă nu ne mai stau ca odinioară la dispoziție produsele tuturor zonelor.

La restaurarea economiei naționale nu va mai avea rol hotărâtor interesul individual al muncitorului și întreprinzătorului (sau al clasei muncitorești și al celei a întreprinzătorilor), ci măsura o va da binele și fericirea totalității, cărora vor trebui să se conformeze mijloacele, ce sunt a se întrebuința. *Economia individuală* din timpul înainte de războiu trebuie să se înlocuiască în timpul restaurării cu *economia îndeobște*.

Prima lege trebuie să fie *modul de producție rațional, înfrânarea oricărui fel de lux* lipsit de gust și superfluu și deodată *ridicarea venitului producției*.

Müller descrie, mai departe, în colorii vii, cum au cercat să pună în practică aceste idei în Britania-mare George Lloyd, Neville Chamberlain și partizanul muncitorilor Hodge. Ce privește *agricultura indigenă* să le fie garantat agricultorilor prețul minim pentru produsele lor până la anul 1923, pentruca să mărească arealul de cultură. Pentru *industrie* statul a asigurat stăpânirea asupra celor mai importante materii brute și peste tot a produselor agricole de baștină. Transformarea materiei brute în fabricat se face pe calea cea mai ducătoare la scop, prin completarea întreprinderilor puse în serviciul aceluiaș ram de industrie, prin sistarea comerțului de comision și prin evitarea înmagazinării inutile a materiilor brute și semifabricatelor. *Politica referitoare la plata pentru muncă* are să stea în validitatea fără rezervă a principiului de a se plăti lucrul după bucată, însă cu evitarea tuturor metoadelor migăloase, cari se întrebuințează la acest fel de lucrări pentru a scădea plata. Urmarea ar fi o ieftinare a produselor pe piața indigenă și o capacitate mai considerabilă de prestațiune a industriei, în ce privește contribuțiunile. Chamberlain a repetat chiar o încercare întreprinsă mai înainte de a face imposibilă greva prin crearea unei organizații comune de patroni și muncitori.

Müller concludă, că și în Germania ar trebui să se stăruie ca în toate cercurile să se trezească înțelegerea pentru principiul celui mai rațional mod de producție. Pentru agricultură are valoare acelaș principiu.

Müller încheie astfel:

„La încheierea păcii victorioase ar putea ușor să se încopie o înfrângere economică, dacă poporul german nu va dovedi o energie fără preget, încordându-și și întrebuințându-și puterile sale creatoare, pentru a produce un superlativ de prestațiuni“.

Relațiile financiare ale monarhiei față de străinătate.

În Nr. 30 din a. c. al „Revistei Economice“ am dat — după „Pester Lloyd“ — păreri directorului de bancă din Budapesta, Simon Krauss, privitoare la regularea de urgență a relațiilor financiare dintre monarhia noastră și Germania.

Pentru a putea aprea cât mai bine aceste relații, publicăm acum unele date cu privire la datoriile monarhiei față de străinătate și special față de Germania. Le publicăm după un studiu: „Războiul și mișcările internaționale de capital“, scris de Dr. E. Makai în ultimul număr al revistei „Pénzügyi Szemle“.

La declararea războiului european, datoriile monarhiei Austro-Ungare față de străinătate se evaluau la 12 miliarde coroane. Din această sumă 3.5 miliarde erau față de Franța, 6.4 miliarde față de Germania și restul de 2 miliarde eră repartizat în Anglia, Belgia, Holanda și Elveția. Germania eră așa dară cel mai mare creditor al monarhiei. Dar și în cursul războiului imperiul german ni-a acordat diverse împrumuturi. Astfel ni-a acordat cea 2 miliarde cor. împrumuturi valutare. La un loc deci, azi, monarhia datorește Germaniei cea 8.5 miliarde.

Pe lângă datoriile publice de stat, suntem angajați față de străinătate și cu diferite hârtii de valoare din emisiuni private, special obligațiuni comunale și scrisuri fonciare, plasate în statele străine. Din 1903—1912, adecă în interval de 10 ani, s'au plasat în Franța următoarele emisiuni: orașul Budapesta, obligațiuni de 4% de nominal fr. 100 milioane, Banca comercială ung., oblig. com. de 3½ și 4% de nom. fr. 70 mil., Banca de credit ipot. ung., oblig. com. de 3½% și scris. fonc. de 4%, de nom. fr. 120 mil., Prima cassă de păstrare pestană, oblig. com. de 4% de nom. fr. 60 mil., Institutul de credit fonciar austr., oblig. com. de 4% de nom. fr. 50 mil. și Banca de Escont ung., scris. fonc. de 4%, de nom. fr. 10 milioane.

Dela declararea războiului balcanic însă, piața franceză s'a închis pentru efectele institutelor noastre. De atunci încoace emisiunile, ce au urmat, s'au plasat aproape exclusiv în Germania. Astfel și în privința efectelor de proveniența privată (adecă nu de stat) Germania ne-a devenit creditor de frunte.

Probabil însă, că în decursul războiului se vor

mai fi contractat, și alte datorii în Germania, datorii flotante și de altă natură. Stând astfel lucrurile, e natural, că financierii noștri cer cu insistență limpezirea relațiilor financiare ale monarhiei față de Germania.

Asigurarea trebuințelor de făină a orașelor.

Conform §-lui 3 al ordonanței ministeriale Nr. 2639/1917 președintele oficiului de alimentare a poporului poate să extindă dreptul de cumpărare a bucatelor și afară de granițele satului și orașului. Partea cea mai mare a orașelor din țară a petiționat să li se permită cumpărarea bucatelor și în localități ce zac în afară de teritoriul orașului. În deciziunea asupra acestor cereri, chestiunea s'a rezolvat astfel, că orașele primesc bucate pentru asigurarea trebuinței de făină pe seama populației neaprovizionate dela Societatea pe acții pentru produse de războiu, conform avizului dat de președintele oficiului de alimentare *pe temeiul cotei de cap stabilită cu 12 kilograme*, și anume în rate anticipative pe cel puțin 3 luni. Cu privire la *măcinatul* acestor bucate orașele au să încheie contracte pe bază de principii unitare cu Societatea pe acții pentru produse de războiu, cari să fie confirmate de președintele oficiului de alimentare a poporului. Cantitatea măcinată o primesc orașele, după trecerea celor două luni prime, dela Societatea pe acții pentru produse de războiu, în rate lunare, așa că ele vor avea la dispoziție întotdeauna o proviziune pentru două luni. Președintele oficiului de alimentare a poporului stabilește cantitatea ce se poate reține din *tărâțele* produse din măcinat, în interesul economiilor de lăptărit pentru necesitățile publice ale orașului. Că anume, câtă făină are să primească proprietarul bucatelor din cei 12 kilograme de bucate, depinde absolut de modalitățile ce se vor stabili cu privire la plata pentru măcinat, pulverizare, procentul pentru măcinat etc. Această soluție este, după părerea multora, *foarte avantajoasă pentru populațiunea orașelor*, deoarece cumpărarea, pe cale directă dela producători, eră în tot cazul mult mai anevoioasă și mai costisitoare. De altă parte noua regulare desființează neegalitatea, ce avea loc în unul și același oraș, și care provenea de acolo, că o parte a locuitorilor putea; eventual, să cumpere din recolta locală 12 kilograme de persoană pe lună, pe când pentru ceea cealaltă parte nu mai eră mod a cumpăra bucate în loc și astfel trebuia să se mulțumească numai cu 7 kilograme.

CRONICĂ.

Necrolog. Corpul funcționarilor institutului de credit și economii «*Economul*» din Cluj anunță cu părere de rău încetarea din viață a colegului *Vasile Pop*, cassar i. p., glotaș în Reg. 21 de honvezi, întâmplată repentin în spitalul militar de acolo la 9 August n. 1917.

*

Moratorul al 6-lea pentru părțile ardelen. Prin ordonanța ministrului de finanțe, apărută în 27 c. se prolongește moratorul pentru Ardeal până la 30 Septembrie n. a. c. Cu datul acesta moratorul se va sistă. Modalitățile de amortizare și eventualele excepțiuni se vor publica într'o ordonanță specială privitoare la sistarea moratorului.

*

Chestiunea valutei. În legătură cu cele scrise de noi sub acest titlu în Nr. trecut al „R. E.”, un cetitor ne scrie următoarele:

Modalitățile pentru reducerea circulațiunii de bancnote sunt multe. Cea mai simplă și mai naturală modalitate va fi însă, ca primul împrumut de pace, ce se va lua, să se folosească exclusiv pentru replătirea datoriilor flotante ale statului dela banca de emisiune. Un împrumut de pace succes va scoate o cantitate enormă de bancnote din circulațiune. Tot asemenea se va reduce circulațiunea de bancnote și prin restituirea rezervelor considerabile din casele de războiu. Și cu cât vor rămânea mai puține bancnote în circulațiune, cu atât le va crește autoritatea și valoarea, două împrejurări cari vor ajuta foarte mult la restabilirea valutei.

*

Chestiunile economice ale guvernului și noul premier. Numirea d-lui *Dr. Al. Wekerle* ca ministru preșident a cauzat în cercurile economice și financiare mulțumire generală. În noul premier văd ele bărbatul cel mai chemat să rezolve însemnatele chestiuni dela ordinea zilei: transacțiunea economică cu Austria, reînnoirea privilegiului băncii de emisiune, convențiunea comercială și vamală cu Germania, revidarea sistemului de sarcini publice, consolidarea finanțelor statului etc., adică tot chestiuni, dela care depinde, în mare parte, viitorul economic, bunăstarea țării noastre.

După cum se spune, noul premier, care dela retragerea sa din viața publică a studiat și meditat foarte mult, își are planurile sale gata cu privire la reorganizarea radicală a activității economice și restabilirea și consolidarea finanțelor statului.

Posta redacțiunii.

„**Curios**”. Ad 1. Nu avem cunoștință de nici un studiu, despre efectele cosmologice, meteorologice seismice etc. ale războiului mondial. Chestiunea ar fi interesantă. Vă recomandăm să Vă adresați la «Convorbirile Științifice» din Geogiu (Algyógy).

Ad 2. Chestiunea scumpetei nu e identică cu a valutei. S'ar susține poate mai ușor teza: *Valoarea banilor e subiectivă și direct proporționată cu valoarea vieții indivizilor*. Aceste două valori scad și cresc deodată în măsuri egale.

Sumarul:

Valuta monarhiei sub durata războiului. — **Risicul morții în rebel la asigurările de viață.** — **Legea fundamentală a reconstruirii economice.** — **Relațiile financiare ale monarhiei față de străinătate.** — **Asigurarea trebuințelor de făină a orașelor.** — **Cronică:** Necrolog. Moratorul al 6-lea pentru părțile ardelen. Chestiunea valutei. Chestiunile economice ale guvernului și noul premier. — *Posta redacțiunii.*